

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Protocol Afstand, Screening, Adoptie en Afstammingsvragen (ASAA)

Datum	30 januari 2013
Status	definitief

Inhoud

Inleiding - 5

1 Juridisch kader en uitgangspunten - 7

2 Afstand - 9

- 2.1 Afstand: door biologische ouders - 9
- 2.2 Afstand: door te vondeling te leggen - 10
- 2.3 Afstand: door draagmoederschap - 12
  - 2.3.1 Inleiding en juridisch kader - 12
  - 2.3.2 Taken en werkwijze van de Raad - 13
    - 2.3.2.1 Algemeen - 13
    - 2.3.2.2 Laagtechnologisch draagmoederschap - 14
    - 2.3.2.3 Hoogtechnologisch draagmoederschap - 15
    - 2.3.2.4 Samenvatting - 16

3 Screening - 17

- 3.1 Opneming buitenlands kind ter adoptie - 17
  - 3.1.1 Inleiding - 17
  - 3.1.2 Taak van de Raad - 17
  - 3.1.3 Voorwaarden voor start van het onderzoek - 18
  - 3.1.4 Opschorting van het onderzoek - 18
  - 3.1.5 Opneming van een kind in strijd met de wettelijke regels - 19
  - 3.1.6 Onderzoek - 20
  - 3.1.7 Overige onderzoeken - 21
- 3.2 Opneming van een in Nederland geboren kind ter adoptie - 22
  - 3.2.1 Taak van de Raad - 22
  - 3.2.2 Werkwijze en onderzoek - 23
- 3.3 Screening ten behoeve van opneming Nederlands pleegkind - 23
  - 3.3.1 Inleiding - 23
  - 3.3.2 Taak van Raad - 23
  - 3.3.3 Werkwijze - 24

4 Adoptie - 27

- 4.1 Advisering aan een (Nederlandse) rechter of buitenlandse instantie - 27

5 Afstammingsvragen - 29

Inleiding

In dit protocol Afstand, Screening, Adoptie en Afstammingsvragen (ASAA) staan nadere regels beschreven over het afstand doen van het gezag over een kind (inclusief het te vondeling leggen en het gebruikmaken van een draagmoeder), de screening van een adoptie- of pleeggezin, de adoptie van een kind (inclusief het illegaal opnemen van een kind) en ten slotte over de procedure rond vragen over afstamming. Het protocol is aanvullend op het Kwaliteitskader Raad voor de Kinderbescherming 2013.

Op deze verschillende soorten raadscontacten is, naast de Nederlandse wet- en regelgeving en de adoptieverdragen, het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind van toepassing.

In deze zaken heeft de Raad voor de Kinderbescherming vaak te maken met kinderen uit andere landen van herkomst dan Nederland. Ten aanzien van deze kinderen heeft de Nederlandse overheid (waaronder de Raad voor de Kinderbescherming) dan ook een bijzondere verantwoordelijkheid. Deze zijn onder meer verwoord in de uitgangspunten bij interlandelijke adoptie.

Bevoegdheid

Als uitwerking van paragraaf 3.2.1¹ van het Kwaliteitskader worden de in dit protocol beschreven onderzoeken en contacten alleen gedaan door gespecialiseerde teams op de locaties: Groningen, Zwolle, Haarlem, Arnhem, Rotterdam Breda en Maastricht .

---

¹. Het raadsonderzoek wordt in beginsel verricht door de raadslocatie van het arrondissement waarin het kind/de jongere zijn woonplaats, dan wel zijn feitelijke verblijfplaats heeft. Voor de uitvoering van de ASAA-taken is een aantal locaties aangewezen.

1 Juridisch kader en uitgangspunten

Bij de werkwijze van de Raad in ASAA-zaken gelden de volgende juridische kaders.

Internationale verdragen:

- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK);
- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM);
- Haags Adoptieverdrag (HAV);
- Europees Adoptieverdrag (EAV);
- Haags Kinderbeschermingsverdrag (HKBV).

Nederlandse wet- en regelgeving:

- Het Burgerlijk Wetboek (BW) boek 1 en 10;
- Het Wetboek van Strafrecht;
- De Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie (Wobka);
- Richtlijnen opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie 2000 (Robka);
- De Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting.
- De Wet Bescherming Persoonsgegevens (Wbp).

Uit de internationale verdragen en de Nederlandse wet- en regelgeving vloeien de volgende uitgangspunten voort die van belang zijn voor de werkwijze van de Raad voor de Kinderbescherming:

- De belangen van het kind vormen de eerste overweging bij alle maatregelen die hem of haar betreffen.
- Een kind heeft recht op een naam en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders/afstamming te kennen en door hen te worden verzorgd. Het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekking zoals wettelijke erkend, dient geëerbiedigd te worden.
- In Nederland geldt het juridische principe "mater semper certa est" (de moeder is altijd zeker). Dat wil zeggen dat de vrouw uit wie het kind is geboren, juridisch wordt aangemerkt als de moeder van dat kind.
- Een kind heeft recht op te groeien in het eigen gezin. Ouders of andere volwassenen hebben geen recht op kinderen, maar kinderen hebben wel recht op ouders.
- Ouders zijn als eerste verantwoordelijk voor de opvoeding en ontwikkeling van hun kind. Het belang van het kind is hun eerste zorg.
- Interlandelijke adoptie kan pas worden overwogen indien het kind niet in het eigen gezin, bij familie, een pleeg- of adoptiegezin in het land van herkomst kan worden geplaatst noch op passende wijze aldaar kan worden verzorgd. In het land van herkomst dienen deze mogelijkheden te zijn onderzocht alvorens interlandelijke adoptie kan worden overwogen. (Dit is het "ultimum remedium" karakter van interlandelijke adoptie of ook wel het subsidiariteitsbeginsel genoemd).
- Toestemming van de ouders voor een voorgenomen adoptie mag niet zijn verkregen tegen betaling, of in ruil voor enige andere tegenprestatie; de toestemming van de moeder dient eerst na de geboorte van het kind in alle vrijheid te zijn gegeven.

- Er mag bij geen enkele partij die betrokken is bij adoptie, sprake zijn van ongepast geldelijk voordeel.
- Het uitgangspunt voor adoptie is het zoeken van geschikte en passende vervangende ouders voor een kind. Leidend bij de adoptieprocedure is hetgeen het kind nodig heeft voor zijn ontwikkeling en de capaciteiten van de aspirant-adoptiefouders om een adoptiekind te kunnen verzorgen en op te voeden.
- Met de adoptie wordt beoogd een kind veiligheid en geborgenheid, stimulering van ontwikkeling, continuïteit van relaties en juridische bescherming binnen een familie te bieden.

Strafbaarstellingen

Opneming van een kind in strijd met de wettelijke regels

Het opnemen van een in het buitenland geboren kind zonder dat aspirant-adoptiefouders in het bezit zijn van een geldige beginseltoestemming, is strafbaar (art. 2 en 28 Wobka). Eveneens strafbaar is het opnemen van een kind in het geval niet is voldaan aan de vereiste voorwaarden voor binnenkomst in Nederland (art. 8 en 28 Wobka). Zie ook art 1: 241 lid 3 Burgerlijk Wetboek en art. 442a Wetboek van Strafrecht.

Opneming van een kind jonger dan zes maanden zonder toestemming

Indien wensouders een pleegkind in hun gezin willen opnemen dat jonger is dan zes maanden, is voorafgaande schriftelijke toestemming van de Raad noodzakelijk (art. 1: 241 lid 3 BW). Het niet in het bezit hebben van een dergelijke schriftelijke toestemmingsverklaring levert een strafbaar feit op (art. 442a Wetboek van Strafrecht). Bij kennisname hiervan is het uitgangspunt dat de Raad hiervan aangifte doet.

Commercieel draagmoederschap

Het uit winstbejag bevorderen dat een kind jonger dan zes maanden zonder toestemming van de Raad als pleegkind in een gezin wordt opgenomen, is strafbaar (art. 151a Wetboek van Strafrecht). Het bemiddelen voor draagmoederschap of het openbaar maken van gegevens dat iemand draagmoeder wil worden of het openbaar maken van gegevens waaruit blijkt dat wensouders een draagmoeder zoeken, is eveneens strafbaar (art. 151b WvSr.). Wanneer de Raad hiervan kennisneemt is het uitgangspunt dat hiervan aangifte wordt gedaan (conform de Richtlijn aangifte strafbare feiten).

2 Afstand

Elk kind in Nederland dient onder gezag te staan (art. 1:245 BW). In eerste instantie berust dit gezag bij de biologische ouders of bij een van de biologische ouders. Als het gezag niet door de biologische ouders uitgeoefend wordt of kan worden omdat de ouders onbekend zijn, de ouders afstand willen doen van het gezag of in het geval van draagmoederschap, is het de taak van de Raad voor de Kinderbescherming betrokken instanties te informeren en bij de rechter te verzoeken om een (voorlopige) voorziening in het gezag. De Nederlandse wetgeving kent geen specifieke bepaling waarin het afstand doen van een kind wordt geregeld.

2.1 **Afstand: door biologische ouders**

Inleiding

Onder afstand doen wordt verstaan dat ouders de hun bij wet opgedragen taak (art 1:247 BW) om hun kind te verzorgen en op te voeden, niet uitvoeren en ook niet de intentie hebben om dit uit te gaan voeren.

Taken en werkwijze van de Raad

Wanneer (een) ouder(s) besluit (en) afstand te doen van het gezag over hun kind, verzoekt de Raad om een (voorlopige) voorziening in het gezag. Als ouders (veelal de moeder), al dan niet gehuwd, voornemens zijn afstand te doen van het gezag over hun nog ongebornen of pasgeboren kind, wordt de Raad voor de Kinderbescherming door de daartoe aangewezen instellingen of het ziekenhuis hierover in kennis gesteld. De Raad voor de Kinderbescherming schakelt vervolgens de daartoe aangewezen instellingen in voor de begeleiding van de ouder(s).

Informeren BJZ

Zodra de Raad ten aanzien van het voornemen van afstand ter adoptie van een nog ongebornen kind een melding krijgt van daartoe aangewezen instellingen of van een andere organisatie of persoon, informeert de Raad Bureau Jeugdzorg (BJZ), zodat BJZ een plaatsing in een 'neutraal-terrein' pleeggezin kan voorbereiden. Deze plaatsing is bedoeld voor drie maanden.

Doorverwijzing naar instellingen voor hulp aan afstandsouder(s)

Als een aanstaande ouder het voornemen tot afstand van een nog ongebornen kind bij de Raad kenbaar maakt, wordt die ouder in verband met de noodzakelijke onafhankelijke counseling verwezen naar een instelling voor hulp aan afstandsouder(s).

Verzoek tot voorziening in het gezag

Zodra de Raad door de daartoe aangewezen instellingen of een ziekenhuis is geïnformeerd over het tijdstip van geboorte start de Raad onmiddellijk met haar werkzaamheden en dient zodra het kind is geboren bij de rechter een verzoek tot voorlopige voogdij in waarbij BJZ als voogd wordt voorgesteld.

Geheimhouding

De Raad neemt de privacy van de afstandouder(s) en het kind (conform de Wbp) in acht. Ten aanzien van het waarborgen van de privacy van betrokkenen heeft de Raad een inspanningsverplichting naar andere instanties

Definitieve gezagsvoorziening

Binnen de door de rechter te bepalen vervaltermijn (tot twaalf weken) na de beschikking waarin BJZ met de voorlopige voogdij over de baby is belast, checkt de Raad of het voornemen tot afstand doen vrijwillig en consistent is. Als dat het geval is, legt de Raad de ouder(s) de afstandsverklaring voor en laat hen die ondertekenen. Voorts maakt de Raad bij de rechter een vervolprocedure voor de definitieve gezagsvoorziening aanhangig bij de rechter. Welke vervolprocedure gestart wordt, is afhankelijk van de leeftijd (minderjarig/meerderjarig) van de moeder.

Selecteren aspirant-adoptiefgezin/ definitief pleeggezin

Drie maanden na de geboorte van het kind wordt (veelal) duidelijk of de ouder(s) bij het voornemen tot afstand blijft (blijven).

Indien ouder(s) bij het besluit tot afstand doen blijven, selecteert de Raad drie mogelijke pleeggezinnen / aspirant-adoptiefgezinnen uit het bestand van gezinnen voor het opnemen van een Nederlands kind ter adoptie. Bij de selectie van deze drie pleeggezinnen/ aspirant-adoptiefgezinnen wordt allereerst zoveel mogelijk rekening gehouden met de specifieke behoeften van het kind en vervolgens voor zover mogelijk met de eventuele wensen van de afstandsouder(s) ten aanzien van de pleegouders / aspirant-adoptiefouders. BJZ neemt uiteindelijk de beslissing in welk gezin het kind geplaatst zal worden.

De Raad neemt binnen zes maanden na de voorlopige voogdijbeschikking een besluit over een verzoek aan de rechter om (a) de afstandsouder(s) te ontheffen van het gezag over het kind en (b) over de definitieve toewijzing van de voogdij.

Intrekking beslissing tot afstand

De Raad wijst de afstandsouder(s) en de pleegouder(s) c.q. aspirant-adoptiefouder(s) erop dat het voornemen tot afstand kan worden ingetrokken tot het moment dat de rechter over het adoptieverzoek van de pleegouders of aspirant-adoptiefouder(s) heeft beslist. Indien het voornemen tot afstand wordt ingetrokken beslist de rechter in welk gezin het kind zal opgroeien.

Indien er twijfel bestaat over het voornemen tot afstand doen of indien de ouder(s) op dit voornemen terugkomen, stelt de Raad een onderzoek in om te bezien of en zo ja, wanneer en onder welke voorwaarden het mogelijk is dat de ouder(s) zelf voor het kind gaan zorgen.

Contact met Centrale Autoriteit en IND

Indien het kind een niet-Nederlandse nationaliteit heeft, neemt de Raad voor overleg contact op met de Centrale Autoriteit (Haags Kinderbeschermingsverdrag (HKBV)) en eventueel met de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND).

2.2 Afstand: door te vondeling te leggen

Inleiding

Het als vondeling achterlaten van een kind levert een (acute) en ernstige bedreiging op voor de belangen van het kind. Het kind kan doordat het te vondeling is gelegd

schade ondervinden of zelfs overlijden als iemand het niet tijdig opmerkt. Wie een kind hulpeloos achterlaat, brengt het in levensgevaar. Een kind te vondeling leggen is een strafbaar feit. Politie en justitie starten altijd direct een onderzoek om te kijken wie het kind te vondeling heeft gelegd en wie de ouders zijn.

Een kind heeft het recht om zijn ouders te kennen en op te groeien bij zijn eigen ouders (art. 7 IVRK). Vooral om die reden zullen politie en justitie proberen de identiteit van de ouder(s) te achterhalen.

Taken en werkwijze van de Raad

Wanneer een kind te vondeling is gelegd verzoekt de Raad om een (voorlopige) voorziening in het gezag.

Onderzoek

Het onderzoek wordt verricht door de ASAA locatie behorend bij de vindplek van het te vondeling gelegde kind.

Voorlopige voogdijmaatregel

Zodra de Raad van de politie of van een ziekenhuis een melding heeft ontvangen over een aangetroffen vondeling en het is (nog) niet bekend wie de ouders zijn, vraagt de Raad zo spoedig mogelijk om een voorlopige voogdijmaatregel bij de rechter. Daarbij wordt BJZ als voogd voorgesteld.

Informereren BJZ

Zodra de Raad een melding krijgt van een vondeling informeert de Raad BJZ opdat BJZ direct een plaatsing in een pleeggezin kan voorbereiden.

Definitieve gezagsvoorziening

Gedurende de periode van de voorlopige voogdij start de Raad een onderzoek naar het definitieve gezag. Binnen de door de rechter te bepalen vervaltermijn (tot twaalf weken) na de voorlopige voogdijbeschikking, maakt de Raad een vervolprocedure voor de definitieve gezagsvoorziening aanhangig bij de rechter. In het kader van het onderzoek vindt overleg plaats tussen de Raad, BJZ, en indien de ouders bekend zijn, ook met de ouders en al dan niet met hulpverlenende instellingen voor de ouder(s).

Procedure voor afstand

Indien bekend is of wordt wie de ouder(s) is/zijn en het blijkt dat zij geen mogelijkheden zien om hun kind op te voeden, kunnen zij besluiten afstand te doen van hun kind. De Raad start dan de procedure voor afstand, zoals omschreven in hoofdstuk 2.1.

Privacy

De Raad neemt de privacy van het kind en de eventueel achterhaalde ouder (conform de Wbp) in acht. Ten aanzien van het waarborgen van de privacy van betrokkenen heeft de Raad een inspanningsverplichting naar andere instanties

2.3 Afstand: door draagmoederschap

2.3.1 Inleiding en juridisch kader

Als draagmoeder wordt aangemerkt de vrouw die zwanger is geworden met het *voornemen* een kind te baren voor een ander die het ouderlijk gezag over dat kind wil krijgen, dan wel anderszins duurzaam de verzorging en opvoeding voor het kind op zich wil nemen (art. 151b lid 3 Wetboek van Strafrecht). Een draagmoeder moet het voornemen tot het doen van afstand van het kind aan een ander dus al hebben vóór het ontstaan van de zwangerschap.

In die gevallen waarin pas tijdens de zwangerschap of na de bevalling het voornemen tot het doen van afstand van het kind ontstaat, is er sprake van een situatie zoals beschreven in paragraaf 2.1 met de daarbij in beginsel behorende werkwijze en voorwaarden.

Als wensouder(s) wordt/worden aangemerkt de meerderjarige(n) die met hulp van een draagmoeder een kind in het eigen gezin willen opnemen.

In Nederland geldt het juridische principe "mater semper certa est" (de moeder is altijd zeker). Dat wil zeggen dat de draagmoeder uit wie het kind is geboren, juridisch wordt aangemerkt als de moeder van dat kind. Indien een draagmoeder een kind krijgt gedurende haar huwelijk zijn de draagmoeder en haar echtgenoot de juridische ouders van het kind. Zij zijn om die reden van rechtswege met het gezag belast. In de andere gevallen ontstaat er alleen tussen de moeder en het kind een familierechtelijke relatie tenzij er een procedure tot erkenning heeft plaatsgevonden. In dat geval ontstaat er ook een familierechtelijke betrekking tussen het kind en de erkenner.

Draagmoederschap en de mogelijkheden van eventueel bijkomende fertiliteitstechnieken is nog volop in ontwikkeling. Gelet hierop is de hier beschreven werkwijze een richtlijn, waarbij het in individuele gevallen noodzakelijk kan zijn om af te wijken.

Opneming alleen met schriftelijke toestemming

Indien wensouders een pleegkind (geboren uit een draagmoeder) in hun gezin willen opnemen dat jonger is dan zes maanden, is voorafgaande schriftelijke toestemming van de Raad noodzakelijk (art. 1: 241 lid 3 BW). Als wensouders deze toestemming niet hebben en zij nemen toch het kind op, dan plegen zij een strafbaar feit (art. 442a Wetboek van Strafrecht). Als de Raad hiervan kennisneemt, is het uitgangspunt dat de Raad hiervan aangifte doet.

Draagmoeder in het buitenland

Wanneer het gaat om wensouders die woonachtig zijn in Nederland en een draagmoeder die in het buitenland woonachtig is en/of in het buitenland bevalt, kan het zijn dat de wensouders (als ouders) vermeld worden op de geboorteakte. Dit is afhankelijk van de nationale wet- en regelgeving. Wanneer op een buitenlandse geboorteakte wensouders vermeld staan, levert dit mogelijk strijd op met de openbare orde en kan de geboorte mogelijk niet worden erkend.

Wanneer wensouders niet op de geboorteakte staan dan is de Wobka van toepassing aangezien het opname van een buitenlands kind betreft. Het opnemen van een buitenlands kind ter adoptie in het gezin zonder beginseltoestemming (zie Hoofdstuk 1) is strafbaar (art. 28 Wobka). Wanneer de Raad hiervan kennisneemt is het

uitgangspunt dat de Raad hiervan aangifte doet (conform de Richtlijn aangifte strafbare feiten).

2.3.2 Taken en werkwijze van de Raad

2.3.2.1 Algemeen

Toestemming tot opnemng

Als de wensouders het kind binnen zes maanden na de geboorte in hun gezin willen opnemen, dienen zij hiervoor *voorafgaand* aan de opnemng, schriftelijk toestemming te hebben gekregen van de Raad. Tevens dienen zij binnen een week na opnemng van het kind in hun gezin (ook als het kind ouder is dan zes maanden), de afdeling bevolking van de gemeente waar het kind verblijft, schriftelijk daarvan in kennis te stellen. De gemeente dient daarna deze melding door te geven aan de Raad.

Onderzoek voor opnemng kind jonger dan zes maanden

Als de Raad het verzoek van de wensouders ontvangt om toestemming te verkrijgen tot het opnemen van het kind, zal de Raad onderzoeken of het in het belang van het kind is dat het in het gezin van de wensouders wordt opgenomen. Daarbij is van invloed of het kind genetisch verwant is aan ten minste één van de wensouders. Dit wordt bepaald aan de hand van de overlegde resultaten van een DNA-test of overlegde (authentieke) ziekenhuisverklaringen inzake verwantschap. Tevens is op het onderzoek van invloed dat, wanneer er gebruik is gemaakt van donor (ei- en/of zaad)cellen, deze neergelegd en te raadplegen zijn volgens de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting (2004).

Opnemng in het gezin zonder voorafgaande toestemming van de Raad

Als de gemeente aan de Raad meldt dat een kind jonger dan zes maanden is opgenomen in een gezin binnen zes maanden na de geboorte maar dat de Raad hiervoor vooraf geen toestemming heeft gegeven, doet de Raad onderzoek naar deze illegale opnemng. De opvoedingssituatie wordt onderzocht om te bezien of een kinderbeschermingsmaatregel en uithuisplaatsing op zijn plaats zijn. Het uitgangspunt is voorts dat aangifte wordt gedaan van het gepleegde strafbare feit.

Onderzoek ontheffing en voorziening gezag

Na de geboorte (en opnemng van het kind in het gezin van de wensouders) zal er een onderzoek worden ingesteld om draagouder(s) uit het gezag te ontheffen en te bezien of wensouders met het gezag belast moeten worden.

Onderzoek bij wensouders

Er zal onderzoek worden gedaan of een plaatsing in het gezin van de wensouders in het belang van het kind is en of het nog steeds de wens van wensouder(s) is om het kind als pleegkind op te voeden en na verloop van tijd te adopteren. Daarbij is het wederom van invloed of het kind genetisch verwant is aan ten minste één van de wensouders aan de hand van de overlegde resultaten van een DNA-test of overlegde (authentieke) ziekenhuisverklaringen inzake verwantschap

Onderzoek bij draagmoeder/-ouders

Tevens zal er onderzoek worden gedaan naar de draagmoeder of -ouders. In dit onderzoek gaat de Raad na of de draagouder(s) er nog steeds achter staan dat zij vrijwillig afstand doen van het kind. Als dat het geval is vraagt de Raad de draagmoeder een afstandsverklaring te ondertekenen. Daarmee doet zij niet alleen afstand van het kind maar verklaart tevens "dat geen betaling of vergoeding van enige aard of gunst is gedaan of aangeboden noch gevraagd met het oog op de verkrijging van haar toestemming tot de adoptie van het kind".

Na het onderzoek stuurt de Raad een rekest en rapport naar de rechtbank met een verzoek tot ontheffing en voorziening gezag.

Gezag bij Bureau Jeugdzorg

Wanneer het niet in het belang van het kind wordt geacht dat het kind opgroeit bij de wensouder(s), en de draagouder(s) blijft/blijven bij hun besluit afstand te doen van het kind, zal de Raad verzoeken het kind onder gezag van Bureau Jeugdzorg te plaatsen.

2.3.2.2 Laagtechnologisch draagmoederschap

Bij laagtechnologisch draagmoederschap is de eikel van de draagmoeder door middel van inseminatie bevrucht met semen van de wensvader of van een (anonieme) donor. Het kind dat uit de zwangerschap ontstaat, kan daarmee voor hoogstens 50% aan de wensouders verwant zijn maar is in ieder geval een biologisch eigen kind van de draagmoeder en mogelijk van de partner van de draagmoeder wanneer hij de verwekker is.

Doorverwijzing draagmoeder en wensouders

Indien een meerderjarige zich tot de Raad wendt met het voornemen om (laagtechnologisch) draagmoeder te worden, verwijst de Raad door naar een instelling voor begeleiding van afstandsouders. Hier kan zij terecht voor nadere informatie over het doen van afstand, de impact daarvan op moeder en kind en over het belang van contact tussen kind en biologische ouder(s) als het kind opgroeit bij vervangende ouders. Dit wordt 'open adoptie' genoemd.

Indien wensouders zich tot de Raad wenden met hun voornemen een kind op te nemen in het eigen gezin met behulp van een draagmoeder, verwijst de Raad hen door naar een instelling voor begeleiding van afstandsouders. Zij krijgen daar voorlichting over en hulp bij de voorbereiding op het opnemen van een kind van een ander en de impact op een kind van het afgestaan zijn en het belang van een 'open adoptie'.

Onderzoek bij geen genetische verwantschap wensouder(s)

Indien er géén sprake is van genetische verwantschap tussen het kind en de wensouders, zal de standaard procedure voor afstand doen gevolgd worden (zie paragraaf 2.1.) Dit betekent onder andere dat een kind alleen geplaatst wordt bij wensouder(s)/aspirant-adoptiefouders die de voorlichting van de Stichting Adoptie Voorzieningen hebben gevolgd en die eerder een gezinsonderzoek hebben ondergaan waaruit gebleken is dat zij geschikt zijn voor het opnemen van een (in Nederland geboren) kind dat voor adoptie in aanmerking komt. Na de geboorte van het kind

wordt er een bedenktijd voor de juridische ouder(s) in acht genomen van drie maanden. In het onderzoek zal altijd bekeken worden of het mogelijk is om het kind bij de eigen ouder(s) op te laten groeien gelet op het recht dat een kind daarop heeft.

Onderzoek bij genetische verwantschap wensouder

Indien de wensvader met resultaten van DNA-onderzoek kan aantonen dat het kind genetisch het kind van hem is, zal in het onderzoek bekeken worden of het in het belang van het kind is dat het opgroeit bij de wensvader en zijn gezin. Daarnaast wordt in het onderzoek onder meer bekeken of de wensmoeder voldoende is voorgelicht met betrekking tot de draagmoederconstructie. Voor wat betreft de draagmoeder wordt gekeken of zij onafhankelijke begeleiding heeft gehad over haar voornemen om een kind te dragen, te baren en af te staan voor een ander. Voor zover van toepassing wordt de procedure met betrekking tot afstand gevolgd.

2.3.2.3 Hoogtechnologisch draagmoederschap

Bij hoogtechnologisch draagmoederschap wordt gebruik gemaakt van een eicel die niet de eicel is van de draagmoeder. Dat kan de eicel van de wensmoeder zijn, maar het kan ook de eicel zijn van een (al dan niet anonieme) eiceldonor. De eicel wordt door middel van IVF bevrucht door semen van de wensvader of van een (al dan niet anonieme) zaaddonor. Het hieruit ontstane embryo wordt geplaatst in de baarmoeder van de draagmoeder met het voornemen dat zij het daaruit geboren kind niet zelf gaat verzorgen en opvoeden maar zal afstaan aan wensouders.

In het geval het embryo ontstaan is uit zowel een eicel als een zaadcel van de wensouders, is het kind genetisch gezien een volledig eigen kind van de wensouders. In alle andere gevallen kan het voor 50% genetisch het kind zijn van de wensouders of voor 0% genetisch het kind zijn van de wensouders.

Het VUmc

Omdat hoogtechnologisch draagmoederschap alleen kan plaatsvinden door middel van IVF, vindt er altijd behandeling plaats in een ziekenhuis of fertiliteitskliniek. Hoogtechnologisch draagmoederschap wordt in Nederland uitgevoerd en begeleid door het VUmc. Daarbij wordt alleen gebruikgemaakt van het genenmateriaal van de wensouders. Voorlichting, voorbereiding en begeleiding van zowel de draagouder(s) als de wensouder(s) wordt verzorgd door medewerkers van dit ziekenhuis.

Het onderzoek van de Raad

Wanneer er sprake is van een hoogtechnologisch onderzoek, uitgevoerd en begeleid door het VUmc, kan de Raad volstaan met een beperkt onderzoek dat zich richt op het verzamelen van informatie die nodig is voor het overdragen van het gezag. De wensouders dienen aan de Raad de volgende bescheiden te overleggen:

- een verklaring van het ziekenhuis/IVF-kliniek dat de draagmoeder zwanger is van een kind dat genetisch een volledig eigen kind van de wensouders is. Deze verklaring moet zijn ondertekend en van een officieel stempel van het ziekenhuis of kliniek zijn voorzien;
- een verklaring waaruit blijkt dat voldaan is aan alle wettelijke voorwaarden zoals opgenomen in de richtlijn hoogtechnologisch draagmoederschap van de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG) van januari 1999;

- een verklaring dat de betrokkenen aan alle formaliteiten conform het protocol van het ziekenhuis hebben voldaan waaronder het overleggen van een Verklaring omtrent het Gedrag (VOG).

In alle andere gevallen doet de Raad een uitgebreid onderzoek naar de voorgenomen afstand waarbij gekeken wordt of aan alle voorwaarden daarvoor is voldaan. Dat wil zeggen dat er geen geldelijk of ander voordeel genoten wordt/gaat worden van de afstand van het kind, dat onafhankelijke begeleiding heeft plaatsgevonden en dat er een redelijke bedenktijd na de geboorte is voor het voornemen tot afstand. Daarnaast wordt er onderzoek gedaan of het in het belang van het kind is dat het bij de wensouder(s) opgroeit. Ook bij dit onderzoek is het van invloed of het kind genetisch verwant is aan ten minste één van de wensouders. Tevens is het op het onderzoek van invloed dat, wanneer er gebruik is gemaakt van donorcellen, deze neergelegd en te raadplegen zijn volgens de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting (2004).

2.3.2.4 Samenvatting

In alle gevallen van draagmoederschap wordt er onderzoek gedaan voor toestemming van opname van een kind jonger dan zes maanden in het wensgezin. Daarnaast wordt er onderzoek gedaan naar de ontheffing van de draagouder(s) en de voorziening van het gezag bij de wensouders. Als opnemings in het wensgezin conform de formele vereisten plaatsvindt en er geen contra-indicaties zijn, zal de Raad, na onderzoek, de ontheffing van de draagmoeder/-ouders van het gezag over het kind aanhangig maken, zulks ter voorbereiding op gezagstoewijzing en adoptie door de wensouders.

3 Screening

3.1 Opneming buitenlands kind ter adoptie

3.1.1 *Inleiding*

Om een buitenlands kind in een gezin in Nederland op te nemen met het oog op gezinsvorming en die juridisch te bekrachtigen met adoptie is een beginseltoestemming nodig van de Minister van Veiligheid en Justitie. Dit is afgifte van een verklaring aan aspirant-adoptiefouder(s), waarmee de Minister van Veiligheid en Justitie toestemming verleent om een kind uit het buitenland te adopteren. Het besluit om deze beginseltoestemming wel of niet te verlenen, wordt door de minister genomen nadat door de Raad een advies is gegeven over de geschiktheid van aspirant-adoptiefouders voor het opnemen van een buitenlands kind ter adoptie.

3.1.2 *Taak van de Raad*

De Raad onderzoekt in opdracht van de Centrale Autoriteit van het Ministerie van Veiligheid en Justitie of de meerderjarige(n) die een buitenlands adoptiekind in het gezin wil(len) opnemen (de zogenaamde aspirant-adoptiefouder(s) en eventueel zijn of haar partner geschikt zijn voor het opnemen van een buitenlands kind ter adoptie. De Raad brengt op basis van dit gezinsonderzoek een rapport met advies uit aan de Minister van Veiligheid en Justitie.

Het gezinsonderzoek van de Raad is gericht op het verkrijgen van inzicht in de geschiktheid van de aspirant-adoptiefouder(s) en de eventuele (huwelijkse) partner voor de verzorging en opvoeding van één of meerdere buitenlandse adoptiekinderen. In het onderzoek wordt vastgesteld welke beschermende factoren en welke risicofactoren voor een adoptiekind (al of niet met een speciale zorgbehoefte) in het gezin aanwezig zijn, hoe deze zich tot elkaar verhouden en welke uiteindelijk de doorslag geven om de Minister van Veiligheid en Justitie positief of negatief te adviseren over het verzoek om een beginseltoestemming te verlenen. Bij de afweging van genoemde beschermende factoren en risicofactoren staat het belang van het op te nemen, weliswaar nog onbekende, kind centraal.

Indien aspirant-adoptiefouder(s) hebben aangegeven bereid te zijn om twee² adoptiekinderen tegelijk³ op te nemen en/of om een kind ouder dan twee jaar en/of een kind met een specifieke zorgbehoefte op te nemen, dient het onderzoek er ook toe om inzicht te verkrijgen in de mogelijkheden die aspirant-adoptiefouder(s) hier specifiek voor hebben.

De Raad doet eveneens op verzoek van de Minister van Veiligheid en Justitie onderzoek naar en geeft de Minister advies over:

- het afgeven van een beginseltoestemming voor de opneming van een tweede of volgend adoptiekind;
- de verlenging van de geldigheidsduur van een beginseltoestemming;

---

² Een onderzoek naar de geschiktheid voor het opvoeden van drie of meer kinderen die tegelijk moeten worden opgenomen, wordt pas gedaan nadat hiervoor een concreet voorstel is gedaan. In dat geval wordt de beschikbare buitenlandse informatie over de kinderen meegenomen in het onderzoek naar de geschiktheid van de beoogde aspirant-adoptieouders voor het opvoeden van die specifieke kinderen.

³ Dit is alleen mogelijk wanneer de kinderen met elkaar verwant zijn of wanneer er tussen hen een zodanige relatie bestaat dat zij bezwaarlijk gescheiden kunnen worden.

- het verzoek van asp.adoptiefouders om hun geschiktheid te beoordelen van kinderen met een ander profiel dan eerder aangegeven.
- een feitelijke wijziging in de gezinssituatie van ouders;
- een eventuele (voorgenomen) intrekking van een eerder afgegeven beginseltoestemming;
- de afgifte van een vergunning tot verblijf voor een kind dat minder dan een jaar tevoren ter adoptie is opgenomen tijdens een periode waarin de aspirant-adoptiefouder(s) hun feitelijke verblijfplaats in het buitenland hadden;
- verzoeken om advies van een (buitenlandse) rechter/instantie over een voorgenomen adoptie of naar aanleiding van een in het buitenland geboren kind.

3.1.3 *Voorwaarden voor start van het onderzoek*

De Raad start het onderzoek indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- de aspirant-adoptiefouder(s) zijn op basis van de formele vereisten, zoals gesteld in de wet, toegelaten tot de adoptieprocedure;
- de aspirant-adoptiefouder(s) c.q. aspirant-adoptiefouder en partner heeft/hebben de wettelijk verplichte voorlichting over adoptie van de Stichting Adoptie Voorzieningen (SAV) gevolgd;
- de aspirant-adoptiefouder(s) c.q. aspirant-adoptiefouder en partner heeft/hebben geen bezwaar gemaakt tegen het opvragen door de Raad van een uittreksel uit het Justitieel Documentatieregister (JDR); wanneer de aspirant-adoptiefouder(s) in het buitenland hebben gewoond, dienen zij zelf zorg te dragen voor een origineel uittreksel uit het register van het betreffende land of een Verklaring omtrent het gedrag (VOG).
- De aspirant-adoptiefouder(s) c.q. aspirant-adoptiefouder en partner heeft/hebben (van elk van hen afzonderlijk) een verklaring overlegd waaruit blijkt dat er een medische keuring heeft plaatsgevonden door een onafhankelijk arts, die niet de eigen huisarts of een bekende (van één van beide) is. Als de medische verklaring ouder is dan één jaar wordt aspirant-adoptiefouder(s) en eventuele partner altijd gevraagd een nieuwe medische verklaring in te leveren bij een inkomend verzoek. Daarnaast kan op grond van een gesprek of nieuwe informatie aan asp.adoptiefouders gevraagd worden om een nieuwe medische verklaring.

3.1.4 *Opschorting van het onderzoek*

De Raad heeft de mogelijkheid om te besluiten het onderzoek op te schorten. Dit kan als de omstandigheden in de gezinssituatie gewijzigd zijn. De Raad kan pas een goede beoordeling van de risico- en beschermende factoren maken bij een stabiele privésituatie..

Opschorting van het onderzoek met één jaar

De Raad schort het onderzoek in ieder geval met één jaar op als de gezinssituatie feitelijk is gewijzigd of binnen afzienbare tijd feitelijk gaat wijzigen, doordat:

- in het gezin een eigen kind wordt verwacht of minder dan een jaar geleden een kind is geboren of is overleden;
- een pleegkind is opgenomen of minder dan een jaar geleden is vertrokken waarbij het doel van de plaatsing langdurige⁴ opvang is/was;

---

⁴ De opschorting van een jaar geldt dus niet als het ging of gaat om een kortdurende plaatsing zoals crisisopvang, weekend- of vakantieopvang van het betreffende pleegkind.

- er sprake is van beëindiging van een relatie, door onder andere (echt)scheiding of overlijden van één van de partners⁵.

Opschorting van het onderzoek voor een nader te bepalen tijd

De Raad schort het onderzoek voor een bepaalde tijd op indien blijkt dat:

- er in het voorafgaande jaar sprake is geweest van een miskraam of vroeggeboorte;
- aspirant-adoptiefouder(s) een vruchtbaarheidsonderzoek of -behandeling ondergaan;
- er bij aspirant-adoptiefouder(s) sprake is van een levensbedreigende ziekte.

De Raad kan het onderzoek voor een bepaalde tijd opschorten indien blijkt dat:

- er door de veranderende omstandigheden in de gezinssituatie in het onderzoek onvoldoende onderzocht kan worden of er risico's voor het adoptief kind zullen zijn bij plaatsing in het gezin;
- er in het verleden een behandeling is geweest in verband met een ernstige chronische of levensbedreigende ziekte;
- de aspirant-adoptiefouder(s) verzoek(t)(en) om opschorting van het onderzoek.

Afhankelijk van de situatie wordt bepaald hoelang het onderzoek wordt opgeschort en vanaf welk moment de aspirant-adoptiefouder(s) om voortzetting van het onderzoek kan worden verzocht.

De Raad geeft schriftelijk aan tot welke *datum* of tot welk *moment* het onderzoek wordt opgeschort:

- Indien opschorting plaatsvindt tot een bepaalde *datum*, kan de aspirant-adoptiefouder(s) binnen één jaar na de *datum* waarop de opschortingstermijn is verstreken aan de Raad te kennen geven het onderzoek te willen voortzetten. Na die tijd geeft de Raad het onderzoek terug aan het Ministerie van Veiligheid en Justitie met reden dat geen volledig onderzoek heeft kunnen plaatsvinden waardoor geen onderbouwd advies kan worden uitgebracht.
- Indien door de Raad de opschorting afhankelijk is gesteld van een bepaald *moment*, kan de aspirant-adoptiefouder(s) binnen twee jaar na de datum waarop door de Raad de opschorting schriftelijk is aangekondigd, aan de Raad te kennen geven het onderzoek te willen voortzetten. Na die tijd geeft de Raad het onderzoek terug aan het Ministerie van Veiligheid en Justitie met reden dat geen volledig onderzoek heeft kunnen plaatsvinden waardoor geen onderbouwd advies kan worden uitgebracht.

3.1.5

Opneming van een kind in strijd met de wettelijke regels

Indien de Raad verneemt of vermoedt dat volwassenen in strijd met de wettelijke regels, een (buitenlands) kind in hun gezin hebben opgenomen dan levert dit een strafbaar feit op. De Raad zal een onderzoek naar de opvoedingssituatie doen om te bezien of een kinderbeschermingsmaatregel en eventueel een uithuisplaatsing geïndiceerd zijn. Daarnaast wordt er bekeken of het kind onder gezag staat.

---

⁵ In het geval de achtergebleven aanvrager zijn/haar verzoek voor een beginseltoestemming handhaaft, vindt voortzetting van het onderzoek niet eerder plaats dan één jaar na de betreffende (echt)scheiding, beëindiging relatie of overlijden. Als ijkdatum wordt het moment van wijziging van de woon- en verblijfplaats in het GBA register gehanteerd.

Wanneer de Raad vermoedt dat er sprake is van een “illegale opname” is het uitgangspunt dat de Raad aangifte doet. Tevens doet de Raad onverwijld melding aan de Centrale Autoriteit Interlandelijke adoptie en kan er contact worden opgenomen met de IND indien er vreemdelingrechtelijke aspecten verbonden zijn aan de zaak.

3.1.6

Onderzoek

Het onderzoek richt zich op de onderstaande punten:

- Voorlichting: hoe zijn de aspirant-adoptiefouder(s) en de eventuele (huwelijks-) partner omgegaan met de wettelijk verplichte voorlichting die zij vóór het raadsonderzoek hebben ontvangen?
- Een mogelijk justitieel verleden: de Raad vraagt informatie op bij het Justitieel Documentatieregister (JDR). Komt een aspirant-adoptiefouder en/of diens evt partner in dat register voor, dan beoordeelt de Raad of het gaat om strafbare feiten die een risico vormen voor het kind.
- Levensloop: hoe wordt de eigen opvoeding ervaren, hoe zijn bijzondere gebeurtenissen verwerkt en welke invloed hebben deze ervaringen op de opvoedvaardigheden/mogelijkheden.
- Gezinsamenstelling en relatie: aan de orde komen de feitelijke gezinsamenstelling, de stabiliteit van de relatie, de onderlinge verhoudingen, de wijze van communiceren, de wijze waarop aspirant-adoptiefouders omgaan met problemen en spanningen. Wanneer er al kinderen in het gezin zijn, geadopteerd of niet, dan betreft de Raad ook hen in het onderzoek. Gaat het om oudere kinderen, dan vraagt de Raad om hun mening.
- Gezondheid: aspirant-adoptiefouder(s) en eventuele partner dienen, naar waarheid, een gezondheidsverklaring te laten invullen door een onafhankelijk arts. Op deze verklaring staan niet alleen vragen over lichamelijke gezondheid, maar ook over psychische gesteldheid. Gezondheid en psychische gesteldheid mogen geen risico vormen voor het kind. Zo nodig kan de Raad, met toestemming van de aspirant-adoptiefouder(s), nadere informatie opvragen bij een behandelend arts of hulpverlener.
- Werk en economische omstandigheden: het inkomen moet toereikend zijn om een gezin te onderhouden, inclusief het geadopteerde kind. Er gelden hiervoor geen door de Raad vastgestelde normen of grensbedragen. De landen waar de kinderen vandaan komen, hebben die normen vaak wel. Hierbij komt ook aan de orde of een eventuele partner bereid is financiële en juridische verantwoordelijkheid te gaan dragen (ook als de adoptiefouder iets zou overkomen).
- Woonsituatie, vrijetijdsbesteding.
- Familiecontacten en sociaal netwerk.
- Godsdienst of levensovertuiging: deze informatie is van belang voor adoptie vanuit bepaalde landen.
- Kinderwens, verwachtingen ten aanzien van het op te nemen kind, verwerking van kinderloosheid.
- Adoptiemotivatie: motivatie om voor een kind van een ander te willen zorgen.
- Statusvoorlichting/afstammingsvoorlichting: zijn de aspirant-adoptiefouder(s) en evt partner bereid om open te zijn over de afstand en adoptie van het kind? Dit wordt expliciet met de aspirant-adoptiefouders besproken. Voor de oordeelsvorming van de Raad is het van belang te weten of de aspirant-adoptiefouder(s) en de eventuele (huwelijkse) partner bereid zijn het op te nemen adoptiekind zo spoedig mogelijk voor te lichten over zijn identiteit en afkomst.

- Opvoedingscapaciteiten en eventuele ervaring met kinderen. Welke ervaring hebben aspirant-adoptiefouder(s) en de eventuele partner met het zorgen, opvoeden en begeleiden van kinderen en wat betekent dat voor de opvoeding van een adoptiekind. Welke verwachtingen hebben aspirant-adoptiefouders over de eigen opvoedingsmogelijkheden. Wanneer aspirant-adoptiefouders aangeven een kind met speciale zorgbehoefte, een ouder kind of meerdere kinderen tegelijk te willen adopteren, dan bekijkt de Raad of zij daartoe voldoende capaciteiten hebben.
- Medische behandelingen: zijn de aspirant-adoptiefouders bereid het kind preventief en curatief gangbare medische behandelingen te laten ondergaan? De bereidverklaring hiertoe wordt met de aspirant-adoptiefouders besproken, waarin de consequenties ten aanzien van geloofs- of levensovertuiging een centrale plaats innemen.

Alleenstaande aspirant-adoptiefouder

Bij een voornemen van adoptie door een alleenstaande zal extra aandacht worden besteed aan wat deze een adoptiekind kan bieden op het terrein van beschikbaarheid en stabiliteit. Daarnaast wordt in het onderzoek aandacht besteed aan het sociale netwerk waarin de alleenstaande functioneert en wat de personen binnen dit netwerk voor zowel de aspirant-adoptiefouder als het toekomstige adoptiekind concreet kunnen betekenen.

Bij het voornemen van adoptie door één persoon zal indien deze persoon gehuwd is of duurzaam samenleeft, de inhoud van het onderzoek hetzelfde zijn als wanneer het gaat om een voornemen tot gezamenlijke adoptie door twee gehuwden .

Onderzoek bij aspirant-adoptiefouders van 42 jaar en ouder.

Indien (één van de) aspirant-adoptiefouders 42 jaar of ouder is op het moment van indiening van het verzoek tot een beginseltoestemming, vindt de beoordeling van het verzoek plaats op grond van het zogenoemde "nee, tenzij" principe. Dat wil zeggen dat de minister het verzoek afwijst tenzij er sprake is van bijzondere omstandigheden.

De minister vraagt de Raad om te onderzoeken of er sprake is van die bijzondere omstandigheden. De bijzondere omstandigheden zijn gelegen in het feit dat deze ouders alleen in aanmerking komen voor een ouder kind (ouder dan twee) of voor een kind met een speciale zorgbehoefte (zogenaamd special need). Dit vraagt van ouders een bijzondere geschiktheid.

Bij de start van dit onderzoek maakt een gedragsdeskundige van de Raad standaard gebruik van psychologische vragenlijsten. Aan de hand van de verkregen informatie worden mogelijke risico's voor de opnemings van een ouder kind en/of adoptiekind met een specifieke zorgbehoefte afgeleid. Voor het overige richt het onderzoek zich op dezelfde punten als hierboven genoemd..

Naast de hierboven beschreven situatie kan de Raad ook gebruikmaken van psychologische vragenlijsten indien de zaak dit vraagt.

3.1.7

Overige onderzoeken

Bij een onderzoek voor een verlenging beginseltoestemming (BT) of een nader onderzoek in verband met gewijzigde bereidheid over een op te nemen kind of een feitelijke wijziging in de gezinssituatie, gaat de Raad na of alle gegevens in het eerder uitgebrachte gezinsrapport nog kloppen en wordt onderzocht of de actuele omstandigheden risicofactoren naar voren brengen die tot contra-indicaties leiden voor het eerder uitgebracht advies. Dit kan betekenen dat aanvragers opnieuw een medische verklaring dienen te overleggen. De Raad vraagt opnieuw informatie uit het Justitiële Documentatieregister op.

Opneming tweede en volgend kind

Bij een verzoek om opneming van een tweede en volgend kind onderzoekt de Raad naast de beschermende factoren en risicofactoren voor het eventuele toekomstige kind, tevens hoe de opneming van een eerder opgenomen adoptiekind is verlopen en hoe het adoptiekind in het gezin, ook ten aanzien van de reeds aanwezige kinderen, is ingegroeid. Tevens onderzoekt de Raad wat de opneming van een tweede of volgend kind voor het gezin en de daarin reeds aanwezige kinderen zal betekenen.

Rapportage

Voor wat betreft de inhoud van de rapportage zie paragraaf 3.3 van het Kwaliteitskader

Voor de afgifte van de gezinsrapportage gelden aanvullende regels:

- Alle rapporten met betrekking tot onderzoeken in verband met het opnemen van een buitenlands kind ter adoptie worden op grond van de Wobka (art. 5) door de Raad **niet** afgegeven aan aspirant-adoptiefouders, ook niet in conceptvorm.
- Voor zover een gedragsdeskundige van de Raad een zelfstandig onderdeel van het onderzoek heeft verzorgd, is deze zelf verantwoordelijk voor de bespreking hiervan. Voor zover de gedragsdeskundige onderzoek heeft gedaan met behulp van diagnostisch instrumentarium kan de verslaglegging van de interpretaties van dit onderzoek worden afgegeven.
- Het rapport wordt in conceptvorm met aspirant-adoptiefouders besproken. Voor zover mogelijk worden de opmerkingen daarbij in het rapport verwerkt.
- Alvorens het definitieve gezinsrapport aan het Ministerie van Veiligheid en Justitie wordt verstuurd, brengt de Raad de aspirant-adoptiefouders op de hoogte op welke wijze het commentaar op het conceptrapport in het definitieve rapport is verwerkt.
- Het definitieve gezinsrapport wordt door het Ministerie van Veiligheid en Justitie doorgestuurd aan de vergunninghouder. Indien de Raad negatief adviseert en het Ministerie van Veiligheid en Justitie op grond daarvan geen beginseltoestemming verleent, kan (op schriftelijk verzoek van de aspirant-adoptiefouders) afgifte van de rapportage uitsluitend plaatsvinden door het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

3.2 Opneming van een in Nederland geboren kind ter adoptie

3.2.1 Taak van de Raad

De Raad voor de Kinderbescherming heeft als taak om te beoordelen of aspirant-adoptiefouders geschikt zijn voor het opnemen van een in Nederland geboren kind dat voor adoptie in aanmerking komt.

Aan aspirant-adoptiefouders die een in Nederland geboren kind ter adoptie wensen op te nemen, worden door de Raad dezelfde formele voorwaarden gesteld als aan aspirant-adoptiefouders die een kind uit het buitenland wensen op te nemen; met dien verstande dat voor de leeftijd van de aspirant-adoptiefouders en eventuele partner een maximale leeftijd van 41 jaar geldt op het moment van de plaatsing van het kind in het pleeggezin/aspirant adoptiegezin.

3.2.2 *Werkwijze en onderzoek*

Indien in Nederland een kind wordt geboren en de ouder(s) na de geboorte aangeven te overwegen het kind niet zelf op te voeden en te verzorgen of indien een kind langs andere weg voor adoptie in aanmerking komt, worden pleegouders geselecteerd die ook bereid zijn het kind te adopteren. Hiervoor komen alleen aspirant-adoptiefouders in aanmerking die reeds het onderzoek voor opnemning van een buitenlands kind ter adoptie positief hebben doorlopen en die bereid en geschikt zijn gebleken om een in Nederland afgestaan kind te adopteren. Zie hoofdstuk 1 voor de algemene uitgangspunten die de Raad bij zijn werkwijze hanteert.

Het onderzoek heeft dezelfde inhoud als het screeningsonderzoek dat wordt verricht bij de wens tot opnemning van een buitenlands kind.

De Raad heeft met de in aanmerking komende aspirant-adoptiefouder(s) een aanvullend contact over de specifieke punten voor het opnemen van een in Nederland geboren kind. Dit betreft onder andere:

- het begrip kunnen hebben voor de afstandsmotieven van in Nederland wonende ouders;
- het kunnen omgaan met de nabijheid van die ouder(s) hetgeen kan betekenen dat er contact blijft tussen het kind en diens ouder(s) en eventuele familie (een zogenaamde open adoptie);
- statusvoorlichting/afstammingsvoorlichting: Zijn de aspirant-adoptiefouder(s) en evt. partner bereid om open te zijn over de afstand en adoptie van het kind?
- het (desgevraagd) regelmatig verstrekken van informatie over het kind aan de ouder(s) en de daadwerkelijke bereidheid van pleegouder/aspirant-adoptiefouder(s) hiertoe.
- het omgaan met de onzekerheid dat de ouder(s) nog op hun voornemen tot afstand terug kunnen komen, terwijl het kind al wel als pleegkind in het gezin van de aspirant-adoptiefouders verblijft. De Raad wijst tijdens het onderzoek de pleegouders c.q. aspirant-adoptiefouder(s) erop dat de toestemming tot adoptie door de ouder(s) kan worden ingetrokken tot het moment dat op het adoptieverzoek van de pleegouders/aspirant-adoptiefouder(s) door de rechter is beslist.

3.3 **Screening ten behoeve van opnemning Nederlands pleegkind**

3.3.1 *Inleiding*

Alle pleeggezinnen die in verband met de plaatsing van een minderjarige in hun gezin pleegzorgvergoeding ontvangen in het kader van de Wet op de Jeugdzorg, moeten over een door de Raad afgegeven 'Verklaring van geen bezwaar' beschikken. Deze verklaring wordt aangevraagd door een voorziening voor pleegzorg. De aanvrager informeert de aspirant-pleegouders hierover.

Ook wanneer reeds eerder aan een pleeggezin een verklaring van geen bezwaar is afgegeven, kan een voorziening voor pleegzorg, wanneer zij daartoe aanleiding ziet, de Raad opnieuw om een Verklaring van geen bezwaar vragen.

3.3.2 *Taak van Raad*

De Raad onderzoekt of er sprake is van bezwarende feiten of omstandigheden die het afgeven van een Verklaring van geen bezwaar in de weg staan. Deze justitiële screening gaat vooraf aan het pleegouderonderzoek door de voorziening voor pleegzorg die beoordeelt of een pleeggezin geschikt is om een pleegkind te verzorgen en op te voeden.

3.3.3

Werkwijze

Via de voorziening voor pleegzorg ontvangt de betreffende ASAA locatie van de Raad de schriftelijke toestemming van de aspirant-pleegouders en van alle op dat adres inwonenden vanaf twaalf jaar, om gegevens uit het Justitieel Documentatieregister (JDR) op te vragen.

Opvragen en raadplegen gegevens

- De Raad beziet allereerst of de gegevens uit de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) overeenstemmen met de door de aspirant-pleegouders en de inwonenden vanaf twaalf jaar verstrekte gegevens.
- Daarna raadpleegt de Raad het eigen archief/informatiesysteem.
- De Raad vraagt de gegevens op uit het JDR. Als aspirant-pleegouders in het buitenland hebben gewoond, zijn de eventueel aldaar gepleegde strafbare feiten niet opgenomen in dit register. In dat geval dienen zij zelf zorg te dragen voor een origineel uittreksel uit het register van het betreffende land.

Afweging

- Per situatie zal beoordeeld moeten worden of de informatie uit het GBA, het JDR en eigen archief/informatiesysteem voldoende is om een afweging te kunnen maken.
- Vervolgens moet op grond van bovengenoemde informatie worden afgewogen of er redenen zijn die een afgifte van een Verklaring in de weg staan. Bedoelde Verklaring wordt afgegeven tenzij de ingewonnen informatie duidt op zodanige gedragingen, mentaliteit of omstandigheden van (één van) de aspirant-pleegouders, andere gezinsleden of bewoners, dat plaatsing van een pleegkind een gevaar voor het welzijn van deze minderjarige zou opleveren. Dit gevaar is in beginsel aanwezig indien er sprake is geweest van:
  - eerdere contacten van de Raad met het beoogde pleeggezin in verzorgings- of opvoedingsproblematiek;
  - een strafrechtelijke afdoening inzake geweldsdelicten, ernstige vermogensdelicten en oplichtingsmisdrijven;
  - strafrechtelijke afdoeningen van zodanige aard en/of frequentie dat hieruit een gering verantwoordelijkheidsbesef blijkt;
  - zaken, ook als deze geseponeerd zijn, die aanleiding geven tot mogelijke bijzondere risico's zoals verdenking van zedemisdrijven of kindermishandeling.

Bij een strafrechtelijke afdoening inzake zedendelict of kindermishandeling wordt de afgifte van een Verklaring van geen bezwaar in principe altijd geweigerd.

Netwerkplaatsing

Wanneer de situatie zich voordoet dat er in een gezin waarvoor door de Raad nog geen Verklaring is afgegeven, reeds een kind verblijft (zogenoeten netwerkpleeggezin), wordt in de afweging meegenomen hoe lang dit kind al in het gezin verblijft en of de plek in het belang van dit specifieke kind is. De Raad kan het onderzoek ambtshalve uitbreiden naar een beschermingsonderzoek.

Weigering afgifte Verklaring van geen bezwaar

Indien de Raad voornemens is de afgifte van een Verklaring van geen bezwaar te weigeren, nodigt de Raad de aspirant-pleegouders uit om toelichting te geven en/of

aanvullende informatie te vragen. De gegeven informatie kan leiden tot wijziging van het voornemen tot weigering van de afgifte van de Verklaring van geen bezwaar dan wel tot het afgeven van de Verklaring van geen bezwaar welke enkel betrekking heeft tot de plaatsing van een specifiek kind.

Bij een weigering van afgifte van een Verklaring van geen bezwaar worden de aspirant-pleegouders in de gelegenheid gesteld om hun verzoek in te trekken en de Raad daarover binnen 14 dagen te berichten.

Indien de aspirant-pleegouders het verzoek niet intrekken, ontvangt de voorziening voor pleegzorg mededeling van het niet verstrekken van een Verklaring van geen bezwaar, zonder dat op de inhoud van het JDR wordt ingegaan. De aspirant-pleegouders ontvangen een gemotiveerd besluit met de mededeling dat zij de mogelijkheid hebben bezwaar aan te tekenen.

Ingeval pleegouders hun verzoek wel intrekken, wordt hiervan ook mededeling gedaan aan de voorziening voor pleegzorg.

Onderzoekstermijn

Indien de zaak op stukken afgedaan kan worden, wordt het onderzoek afgesloten binnen vier weken vanaf de ontvangst van het betreffende verzoek.

Deze termijn bedraagt acht weken indien contact met de aspirant-pleegouders noodzakelijk is.

Indien een pleeggezin voor een periode van twee jaar of langer niet feitelijk als pleeggezin heeft gefunctioneerd, dient een nieuwe Verklaring van geen bezwaar bij de Raad te worden aangevraagd. Als er een persoon in het pleeggezin gaat inwonen nadat de verklaring is afgegeven en deze persoon nog niet justitieel gescreend is, moet er voor deze persoon ook een Verklaring van geen bezwaar aangevraagd worden.

4 Adoptie

4.1 Advisering aan een (Nederlandse) rechter of buitenlandse instantie

Taak van de Raad

Op verzoek van een Nederlandse of buitenlandse⁶ rechter stelt de Raad een onderzoek in en brengt advies uit over een verzoek tot adoptie. Bijvoorbeeld indien de partner van één van de ouders van het kind dit kind wil adopteren of ter afronding van een (interlandelijke) adoptieprocedure wanneer het kind als pleegkind al is opgenomen in het gezin van zijn beoogde adoptiefouders.

Onderzoek

In het onderzoek wordt aandacht besteed aan de vraag of het kind in overeenstemming met de wettelijke regels in het gezin is opgenomen. De Raad onderzoekt of de verzochte adoptie in het belang van het kind is. Er wordt bekeken of het kind is of wordt voorgelicht door de adoptiefouder en zijn of haar partner over zijn identiteit en zijn biologische afkomst. Wanneer het een partner-adoptie betreft wordt daarnaast aandacht besteed aan de relatie tussen het kind en de ouder-niet-gezagsdrager (eventuele omgangsregeling). Ook wordt aandacht besteed aan de toestemming van de biologische/juridische vader voor adoptie en of er voldoende duidelijkheid bestaat over de consequenties van de adoptie.

---

⁶ Het betreft hier onder meer de postplacement onderzoeken op verzoek van een buitenlandse rechter of andere buitenlandse autoriteit.

5 Afstammingsvragen

Inleiding

Op grond van het International Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) heeft een kind recht om te weten van wie het afstamt. Naast geadopteerden of pleegkinderen die op zoek zijn naar hun afstammingsgegevens, kunnen ook afstandsouders, adoptie-ouders of pleegouders behoefte hebben aan informatie uit bepaalde documenten die bij de Raad aanwezig zijn. Zij kunnen inzage /afgifte vragen van de op hen betrekking hebbende dossierstukken c.q. persoonsgegevens..

Taak van de Raad

Wanneer een betrokkene verzoekt om informatie uit zijn dossier neemt de Raad een beslissing over dit verzoek.

Werkwijze van de Raad

De Raad onderscheidt twee typen verzoeken, namelijk:

1. verzoeken om informatie, inzage/afgifte uit eventueel bij de Raad aanwezige documenten over het kind, de adoptie- of pleegouders of de (afstands-) ouder(s).

2. verzoeken om bemiddeling.

Beide soorten verzoeken kunnen afkomstig zijn van (afstands-)ouders, en van kinderen (al dan niet geadopteerd) en adoptie- of pleegouders.

ad 1. Een kind heeft het recht te weten van wie hij of zij afstamt. Dit betekent echter niet dat hij zonder meer inzage in of afgifte van alle eventueel aanwezige informatie krijgt. De Raad past bij een dergelijk verzoek de uitgangspunten van de Wet bescherming persoonsgegevens toe.

ad 2. Een verzoek om *bemiddeling* kan gaan om

- informatie over het kind, de adoptie- of pleegouders en de (afstands-) ouders die niet bij de Raad berust;
- de wens van de (afstands-)ouder(s) om in contact te komen met het kind of de wens van het kind om in contact te komen met de (afstands-) ouder(s).

De Raad zal deze verzoeken in principe verwijzen naar een instelling voor hulp aan afstandsouder(s). Wanneer verzoeker tegen deze verwijzing bezwaar heeft, voert de Raad een gesprek met de verzoeker voor toelichting op het verzoek. Wanneer de Raad besluit om mee te werken aan het verzoek, zal de Raad op zorgvuldige wijze pogingen doen om in contact te komen met het kind c.q. de ouder(s) teneinde te kunnen bemiddelen ten aanzien van het verzoek om informatie of contact.